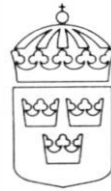

Motion till riksdagen

1987/88:K29

av tredje vice talman Bertil Fiskesjö m. fl. (c)
om Europakonventionen och rätten till
domstolsprövning i Sverige (prop. 1987/88:69)

Mot.
1987/88
K29–32

I motioner till riksdagen har vi från centerpartiet vid upprepade tillfällen krävt utredning och förslag om möjlighet till domstolskontroll av sådana förvaltningsbeslut som nu inte kan bli prövade i domstol. Det är två viktiga skäl som vi återoppat för detta.

Det ena skälet har varit grundat i allmänna rättsskyddsprinciper. Förvaltningens starka tillväxt och den enskildes ökade beroende av förvaltningsbeslut gör, att det är synnerligen angeläget att beslut som den enskilde är missnöjd med kan få en omsorgsfull och objektiv prövning utöver den som sker hos myndigheterna. Möjlighet till domstolsprövning ger, anser vi, den enskilde större rättstrygghet.

Det andra skälet har varit de förpliktelser vårt land åtagit sig genom anslutningen till Europakonventionen om mänskliga fri- och rättigheter.

Det har länge stått klart, att det är nödvändigt att införa någon form av generell möjlighet till domstolsprövning av förvaltningsbeslut även i vårt land, om Sverige skall kunna leva upp till bestämmelserna i konventionen, så som denna – och då särskilt artikel 6 – tolkats av Europakommissionen och Europadomstolen i ett antal utslag. I några fall, där svenska staten stått som förlorande part, har det varit just frånvaron av domstolsprövning, som Europadomstolen anmärkt på.

I den proposition som nu är aktuell är det nästan enbart frågan om anpassning till Europakonventionen som berörts. Det innebär att den vidare frågeställningen, dvs. vilka förändringar som bäst skulle vara ägnade att helt allmänt öka rättstryggheten för medborgarna helt kommit i bakgrunden. Det anser vi vara en av bristerna i det förslag som lagts.

Detta får dock inte undanskymma att det också är mycket viktigt att utan ytterligare dröjsmål söka införa en ordning som åtminstone nödortfött kan tillgodose kraven i Europakonventionen i de avseenden det här gäller. Det innebär i sig en förstärkning av rättsskyddet för den enskilde. För tilltron till Sverige som rättsstat är det givetvis också till skada, om vi vid upprepade tillfällen blir fällda i domstolen eller tvingas till utdragna förlikningsförhandlingar i kommissionen. Den uppmärksamhet som enstaka fällande domar fått har också lett till överklaganden till Europadomstolen i ärenden, där det från början stått klart, att den klagande har ringa utsikt till framgång. Detta kan i onödan medföra stora kostnader för den enskilde, som bibringats i sak ogrundade förhoppningar om framgång.

Den lösning som regeringen föreslår innebär att enskild klagande kan få

förvaltningsbeslut prövade i regeringsrätten. Det gäller ärenden som inte redan nu besvärsvägen går till förvaltningsdomstol. Vidare skall den klagande ha utnyttjat de besvärsvägar som finns inom myndighetshierarkin.

Beslut i några ärendegrupper undantas helt från den nya prövningsmöjligheten, t. ex. utlänningsärenden och krigsmaterielärenden. Dessutom undantas beslut i en rad s. k. domstolsliknande nämnder, dvs. nämnder där sammansättningen är stadgad i lag och där ordföranden skall vara domare. Dessa nämnder bör, enligt regeringsförslaget, kunna betraktas som domstolar i Europakonventionens mening.

Regeringsrättens prövning skall vara en laglighetsprövning men inte en sakprövning. Om regeringsrätten finner att det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel, skall regeringsrätten upphäva beslutet och återförvisa det till den beslutande myndigheten för ny behandling. Det nya institutet påminner således härvidlag om vad som gäller för kommunalbesvär.

Om den föreslagna ordningen kommer att accepteras som tillräcklig av Europakommissionen och Europadomstolen återstår att se. Flera av de remissorgan som haft tillfälle att yttra sig över den departementspromemoria som ligger till grund för propositionen har varit skeptiska härvidlag.

Förslaget är närmast en vidgning av det resningsinstitut som redan finns men som inte accepterats av Europadomstolen som tillräckligt för att tillgodose kravet på domstolsprövning enligt artikel 6 i konventionen.

Det har också hävdats att artikel 6 reser krav på inte bara offentlig utan också på muntlig förhandling, vilket inte tillgodoses genom den nu föreslagna prövningsmöjligheten. Det är inte heller klarlagt att enbart en legalitetsprövning är tillfyllest för att konventionskraven skall vara uppfyllda. Vissa utslag ger snarast vid handen att den prövande domstolen skall ha möjlighet att pröva klagomålen som helhet. Vidare har det ifrågasatts om det helt allmänt är lämpligt att göra regeringsrätten till enda instans i ärenden av detta slag. Regeringsrättens viktigaste uppgift för närvarande är prejudikatbildningen. Den nya uppgiften skulle allvarligt kunna rubba ärendebalansen.

En del remissorgan har av här angivna och andra skäl föreslagit en ordning med två instanser med kammarrätterna som första instans för prövningen av alla förvaltningsbeslut, bortsett från de beslut som fattas av regeringen. Det är troligt att en sådan ordning blir nödvändig om det nya institutet kommer att utnyttjas i någon större utsträckning. Bedömningarna härvidlag går starkt isär.

Osäkerheten i olika avseenden om effekterna av det nya institutet har uppenbarligen starkt bidragit till att regeringen föreslår att lagen om rättsprövning av förvaltningsbeslut skall ha begränsad giltighetstid. Den skall således gälla till och med utgången av år 1991. Därefter skall frågan tas upp på nytt på grundval av den erfarenhet som då vunnits.

Eftersom det är angeläget att så snart som möjligt pröva någon form av domstolsprövning som kan tänkas tillgodose Europakonventionens krav, vill vi inte motsätta oss att den nu föreslagna ordningen införs.

Med hänsyn till behovet att helt allmänt ytterligare stärka den enskildes rättstrygghet och med hänsyn till den stora tveksamhet som råder om konventionskraven verkligen tillgodoses genom förslaget om rättsprövning an-

ser vi dock, att regeringen redan nu bör initiera fortsatt utredningsarbete.

Mot. 1987/88

K29

En uppenbar brist med det förslag som nu lagts är, att det inte grundar sig på någon mera ingående analys av de utslag som kommit i Europadomstolen med anledning av de avgjorda klagomålen. Det är också en brist att det varken i departementspromemorian eller i proposition lämnas någon närmare redovisning av de regler som gäller i andra jämförbara länder eller den erfarenhet man där har av domstolsprövning av förvaltningsbeslut. Det kan erinras om att i flera andra länder, t. ex. Danmark och Norge, kan förvaltningsbeslut tas upp till prövning inom ramen för det ordinarie domstolsväsendet.

Erfarenheterna från andra länder och en mer omfattande analys av innebörden av Europaorganens ställningstaganden bör kunna vara utgångspunkter för ytterligare förstärkningar av rättsskyddet i vårt land. Det som här sagts om fortsatt utredningsarbete bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts i motionen hemställer vi
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt utredningsarbete för ökat rättsskydd.

Stockholm den 19 januari 1988

Bertil Fiskesjö (c)

Bengt Kindbom (c)

Martin Olsson (c)

Britta Hammarbacken (c)

Eva Rydén (c)

Gunilla André (c)

Elving Andersson (c)

Ingbritt Irhammar (c)